

KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI

Bruselj, dne 7.7.2004
COM(2004) 461 končna oblika

**SPOROČILO KOMISIJE SVETU, EVROPSKEMU PARLAMENTU IN
EVROPSKEMU EKONOMSKEMU IN SOCIALNEMU ODBORU**

**Države v razvoju, mednarodna trgovina in trajnostni razvoj:
Vloga Splošnega sistema preferencialov Skupnosti (GSP) v desetletju 2006-2015**

**SPOROČILO KOMISIJE SVETU, EVROPSKEMU PARLAMENTU IN
EVROPSKEMU EKONOMSKEMU IN SOCIALNEMU ODBORU**

**Države v razvoju, mednarodna trgovina in trajnostni razvoj:
Vloga Splošnega sistema preferencialov Skupnosti (GSP) v desetletju 2006-2015**

VSEBINA

1.	Uvod.....	3
2.	Razvoj v mednarodnem ekonomskem okviru.....	4
3.	Pregled GSP	4
4.	GSP za desetletje 2006-2015	6
5.	Pravni okvir GSP.....	6
6.	Načini izvajanja GSP	6
7.	Zaključek.....	11

Povzetek

- Splošni sistem preferencialov (GSP) je eden od ključnih elementov za pomoč državam v razvoju pri njihovem boju proti revščini, saj jim omogoča pridobitev dohodka s naklonjenostjo mednarodne trgovine. Cilj tega sporočila je določiti načela, ki jih bodo za doseganje tega cilja morale upoštevati prihodnje uredbe med leti 2006 in 2015.
- GSP je del splošnega okvira prednostnih nalog skupne trgovinske politike. Prednostne naloge predstavljajo posebno še tiste, ki so bile za države v razvoju določene z agendo iz Dohe.
- GSP mora biti stabilen, predvidljiv, objektiven in enostaven. Potrebno je poudariti v tem smislu izvedene napore pri predhodnih načrtih. Postati mora lažje dostopen nosilec dejavnosti. Sedanje število sistemov (pet) se mora zmanjšati.
- GSP mora biti osredotočen na države, ki ga najbolj potrebujejo, in mora na različne načine spodbujati regionalno sodelovanje med državami v razvoju. GSP bi tem državam moral pomagati pri doseganju konkurenčne ravni, ki bi jim omogočila gospodarsko samozadostnost ter jih s tem postavila za polnopravne partnerice v mednarodni trgovini.
- Pospeševanje trajnostnega razvoja se mora okrepiti z enotnim sistemom dodatnih ugodnosti ("GSP+") za vse države v razvoju z posebnimi razvojnimi potrebami, ki sprejmejo glavne mednarodne konvencije o socialnih pravicah, varstvu okolja in upravi, kar vključuje tudi boj proti mamilom. Skupnost bo preklicala upravičenost do teh dodatnih preferencialov, kadar koli bodo ocenjevalni mehanizmi mednarodnih organizacij pokazali resne in sistemske napake na strani držav upravičenk.

1. UVOD

Mednarodna skupnost obravnava trgovino kot bistveni dejavnik razvoja. Če večje vključevanje držav v razvoju v večstransko sodelovanje samo po sebi ne zadostuje, pa predstavlja pomemben cilj za doseganje zmanjševanja revščine. Izjava, sprejeta 14. novembra 2001 na ministrski konferenci STO v Dohi, je potrdila, da bi mednarodna trgovina lahko igrala glavno vlogo pri pospeševanju gospodarskega razvoja in zmanjševanju revščine.

Sam koncept razvoja se je v zadnjih letih spremenil. Njegova vsebina se je razširila daleč preko ekonomskih meril. Danes se razvoj meri po kriterijih kot so varstvo okolja, izboljšanih družbenih okoliščin, boj proti korupciji, dobra uprava itd.

Različni GSP, dodeljeni državam v razvoju s strani razvitih držav, predvsem s strani Skupnosti, morajo biti del agende iz Dohe. Ena od prednostnih nalog je pomagati državam v razvoju, da bi lahko izkoristile globalizacijo, zlasti s povezovanjem

trgovine in trajnostnega razvoja. Tudi regionalno sodelovanje jug-jug¹ je en od elementov, ki lahko pripomore k razvoju. GSP mora po svojih zmožnostih prispevati k doseganju teh ciljev.

Cilj tega sporočila je določitev ciljev na področju GSP za prihodnje desetletje (2006-2015) kot tudi sredstev za doseganje teh ciljev v okviru večletnega izvajanja uredb, od katerih bo prva začel veljati 1. januarja 2006.

2. RAZVOJ V MEDNARODNEM EKONOMSKEM OKVIRU

Prizadevanja za razvoj in odpravo revščine se morajo okrepiti. V tem pogledu sredstva trgovinske politike ob vedno večjem pomenu mednarodne trgovine postajajo vedno bolj učinkovita (stopnja gospodarske odprtosti stalno narašča v razvitih državah in v državah v razvoju). GSP je eden od teh sredstev.

Vzpostavljeno mora biti tudi ravnovesje med pojmom razvoja preko trgovine na eni strani in razvoja preko industrializacije na drugi strani. To ravnovesje morajo odražati pravila o poreklu blaga. Ob javni razpravi o bombažu na ministrski konferenci STO septembra 2003 v Dohi so nekatere afriške države jasno izrazile željo, da ne bi več izvažale samo bombažnih vlaken z nizko dodano vrednostjo, temveč da bi prodajale blago ali oblačila. Ta pristop bi dal prednost industrijskemu pogledu na razvoj, s pravili o poreklu blaga, ki bi zahtevala močno vertikalno integracijo. V nasprotju s tem se želijo nekatere azijske države, specializirane v industriji delovne sile, oskrbeti s polizdelki, da bi lahko polno izkoristile prednosti, ki jim jih na mednarodnih trgih nudi na splošno nižja raven plač. Komerzialen pristop k razvoju, ki pospešuje trgovino, bi bil torej najprimernejši. Za to pa morajo biti pravila o poreklu blaga bolj popustljiva. Spremeniti se morajo na uravnotežen način, da bi se lahko upoštevale različne nasprotujoče si situacije.

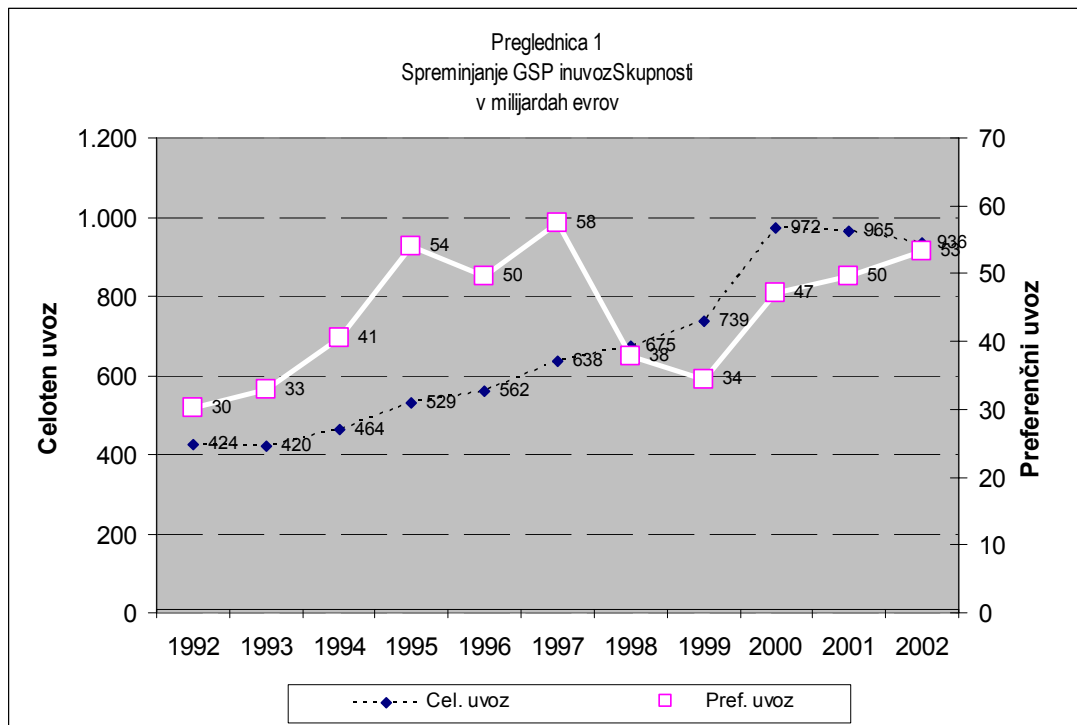
3. PREGLED GSP

V zadnjih desetih letih, za katera so na voljo popolni statistični podatki GSP (do 2002), lahko opazimo dve smeri.

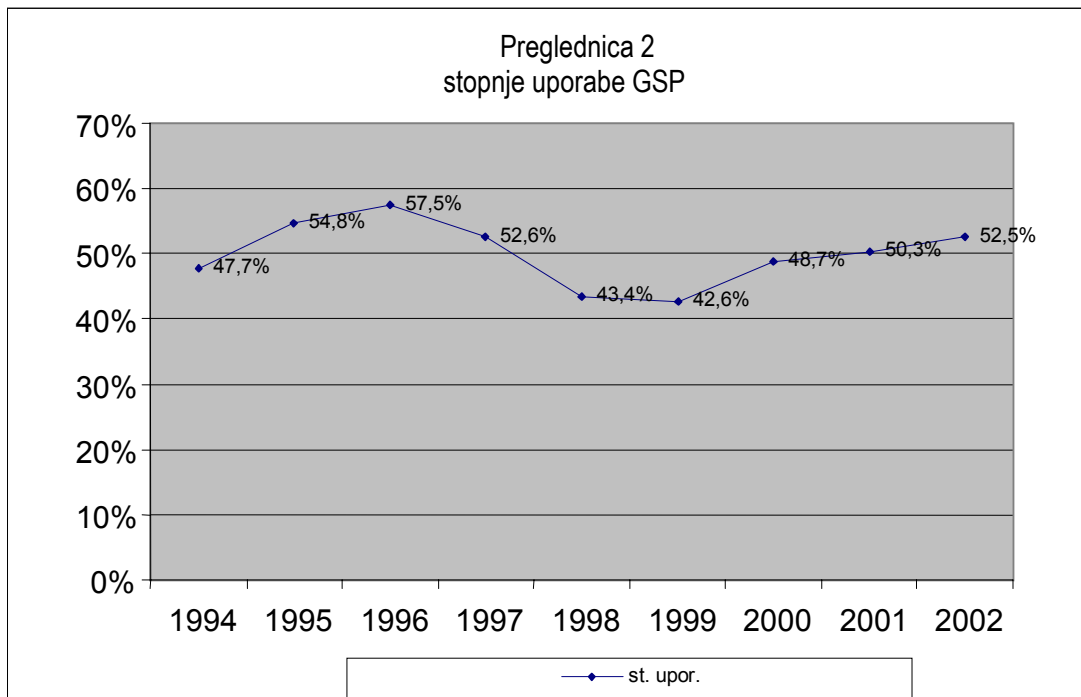
Prva je ta, da se je celotni uvoz Skupnosti podvojila (izraženo v evrih) s 424 milijard na 936 milijard (*Preglednica 1*), medtem ko je v istem obdobju vrednost uvoza GSP narasla s 30 milijard na 53 milijard evrov. Poleg tega je bil razvoj uvoza GSP nereden. Do tega je prišlo zato, ker so bile po tarifnih sporazumih, sklenjenih v okviru STO, odpravljene nekatere carinske dajatve za celotna področja proizvodov (primer: ukinitvev carinskih dajatev za izdelke elektronike in informacijske tehnologije iz leta 1996, ki delno pojasnjuje upad prednostnega uvoza za leto 1997-98, je prikazana v preglednici 1 spodaj). Naravna pokritost GSP se torej ves čas spreminja, kar otežuje številčno vrednotenje sistema.

---

¹ Regionalno sodelovanje se lahko v okviru GSP spodbudi s pravili o poreklu blaga. Pravila o poreklu blaga so osnova za vsako prednostno obravnavo, dodeljeno za proizvode iz določene države. Ta pravila so sproščena, kar se tiče GSP v okviru regionalne kumulacije, ki omogoča doseganje stopnje lokalne integracije zaradi sestavin iz sosednjih držav.

Druga je neredno spreminjanje stopnje uporabe² GSP (*Preglednica 2*). Vendar pa se v zadnjih štirih letih opazi vzpodbudna rast teh stopenj za doseganje 52,5 % ravni leta 2002.

² Stopnja uporabe: razmerje med trgovino s poreklom v državi, upravičeni do GSP, in obsegom uvoza, ki dejansko dobiva koristi tarifnih preferencialov.

4. GSP ZA DESETLETJE 2006-2015

Čeprav se carinske dajatve sčasoma znižujejo, za številne izdelke še vedno predstavljajo izziv. V številnih industrijah, kjer je konkurenca med nosilci dejavnosti vse ostrejša, zniževanje teh dajatev v eni državi predstavlja večjo vzpodbudo oskrbe kot v drugi.

Zniževanje tarif bi moralo biti določeno v okviru agende iz Dohe, toda še posebej GSP Skupnosti ima še vedno vlogo instrumenta, ki koristi državam v razvoju. GSP Skupnosti je dejansko daleč najbolj radodaren in pomemben od vseh razvitih držav³. Vodstveni položaj GSP Skupnosti se bo sam po sebi še okrepil v prihodnjih letih zaradi priključitve novih držav članic 1. maja 2004⁴.

5. PRAVNI OKVIR GSP

GSP predstavlja izjemo od klavzule države z največjimi ugodnostmi GATT. Še več, potrebno je spoštovati potrditveno klavzulo, kot jo razlaga prizivno telo STO v odgovoru na pritožbo Indije nad GSP Skupnosti (»sistem mamila«).

Potrditvena klavzula določa, da mora biti načrt GSP »splošen, nevzajemen in nediskriminatoren«. Potrebno je olajšati in vzpodbuditi trgovino držav v razvoju ter pritrdilno odgovoriti na razvojne, finančne in trgovinske potrebe držav v razvoju.

Prizivni organ je ocenil, da razvite države načeloma imajo pooblastilo za dodelitev različnih tarif za izdelke s poreklom različnim koristnikom GSP pod pogojem, da obstaja enako obravnavanje vseh koristnikov, ki so izpostavljeni podobnim pogojem. Član STO, ki želi dodeliti dodatne tarifne preferencialne v okviru svojega načrta GSP, mora objektivno določiti posebne »razvojne potrebe« držav v razvoju, ki bi lahko bile obravnavane na poseben način.

6. NAČINI IZVAJANJA GSP

Glede na zgoraj povedano bodo različne uredbe GSP v desetletju 2006-2015 skušale doseči naslednje cilje:

---

³ Splošni sistem preferencialov (GSP) Skupnosti pokriva 178 neodvisnih držav ali ozemelj. Od nekaj več kot 10000 proizvodov v kombinirani nomenklaturi je 7000 predelanih proizvodov upravičenih do uvrstitve v GSP, kar pomeni večina industrijskih izdelkov in zelo številni kmetijski in ribiški izdelki. Polovica proizvodov je sprejetih po stopnji dajatev nič, medtem ko je druga polovica proizvodov, ki so najbolj pomembni, upravičena do znižanja, omejenega na 3,5 odstotne točke (tarifa MFN minus 20 % za tekstilne izdelke in oblačila). V posebni ureditvi podeljuje GSP stopnjo dajatev nič za vse proizvode (razen orožje), ki so po poreklu iz 49 NRD (in iz Vzhodnega Timorja).

⁴ Leta 2002 se je trgovinski obseg držav v razvoju in upravičenk do GSP Skupnosti dvignil na 53 milijard EUR (5,6 % uvoza Skupnosti), v primerjavi z drugim najpomembnejšim GSP, ki je iz ZDA in znaša 16,4 milijard EUR (1,4 % uvoza).

6.1. Ohranjanje radodarne tarifne stopnje

Obstajajo trije dejavniki za zmanjšanje ponudbe GSP⁵: Prvi je zmanjševanje carinskih dajatev MFN⁶, ki vodi do zmanjševanja povprečne preferencialne marže⁷; drugi izhaja iz sklenitve mednarodnih sporazumov pri STO, ki ukinjajo carinske dajatve za določeno število izdelkov, upravičenih do GSP (glejte 3. odstavek zgoraj). Mednarodni sporazum o kavi iz leta 2001 in sporazum o informacijskih tehnologijah, sprejet v okviru Konference STO v Singapurju leta 1996, sta prinesla ukinitvev carinskih dajatev za številne izdelke in tako zmanjšala nominalno pokritje GSP; tretji dejavnik pa izvira iz povečanja števila dvostranskih ali regionalnih sporazumov o svobodni trgovini.

Ohranitev ali celo izboljšanje ponudbe Skupnosti se lahko izvedeta na različne načine. K temu je najprej prispevala razširitev Skupnosti z 10 novimi državami članicami 1. maja 2004. Poleg tega bi bilo treba tudi pregledati, na katere druge proizvode bi lahko razširili GSP. Skoraj desetina proizvodov, zavezanih davku po carinski tarifi, je izvzetih iz GSP. Prav tako bi lahko določeni proizvodi, ki se uvrščajo v kategorijo občutljivih proizvodov, prešli v kategorijo neobčutljivih proizvodov, glede na spremembo pojma občutljivost (glejte 2. odstavek zgoraj).

Privlačnost preferencialnih marž (trenutno 3,5 odstotne točke za občutljive proizvode in 100 % za neobčutljive proizvode) bo vsaj ohranjena, po možnosti pa tudi izboljšana.

Navsezadnje pa bo Komisija še nadalje upoštevala vpliv teh ukrepov na robne regije.

6.2. Osredotočenje GSP na države, ki to najbolj potrebujejo

Skupaj z veliko geografsko pokritostjo načrta GSP Skupnosti se večajo tudi proračunski izdatki. Zato bi moral GSP osredotočiti svoj vpliv na tiste države, ki to najbolj potrebujejo, kot so najmanj razvite države in druge najšibkejše države v razvoju (majhna gospodarstva, enklave, majhne otoške države in države z nizkimi dohodki), da bi jim bilo omogočeno večje sodelovanje v mednarodni trgovini. GSP mora dati prednost predvsem tem državam. To je mogoče doseči na več načinov. Stopnjevanje⁸ najbolj konkurenčnih držav/izdelkov je eden od primernih načinov. Še posebno je potrebno stopnjevati skupine najbolj konkurenčnih izdelkov iz določenih držav koristnic. To pomeni, da pri teh izdelkih preferenciali niso več niti potrebni, niti upravičeni za te države. Ne glede na to pa bo uporaba mehanizma stopnjevanja pri najšibkejših državah zahtevala premišljen pristop.

Na katere države bi torej bilo potrebno osredotočiti preferenciale? Najprej na najmanj razvite države, katerim morajo biti preferenciali dodeljeni v največji možni meri. K temu sodi tudi sprejetje določil za lažji umik države s seznama najmanj razvitih držav s strani Organizacije združenih narodov. Dejansko ta umik povzroči

---

⁵ Ponudba GSP: tarifni preferenciali, ki so na voljo za države upravičenke do GSP. V letu 2002 je bila *dejanska* ponudba GSP ocenjena na 2,2 milijarde EUR v smislu neprejetih carinskih dajatev.

⁶ Dajatve MFN: dajatve, ki jih Skupnost uporablja za tretje države izven tarifnih preferencialov kot je GSP.

⁷ Preferencialna marža: razlika med stopnjo dajatve MFN in stopnjo preferencialne dajatve GSP.

⁸ Stopnjevanje: umik določenih proizvodov iz GSP (samo za eno ali več držav porekla).

samodejno izgubo koristi iz režima GSP, ki jih je bila deležna kot ena od najmanj razvitih držav. GSP mora določiti mehanizem postopnega umika s seznama držav upravičenk do koristenja posebne ureditve GSP, in sicer režima "EBA" ("*Vse razen orožja*").⁹

Nadalje drugo skupino držav sestavljajo enklave in države z nizkimi dohodki, ki ne morejo koristiti prednosti ekonomije obsega, ali pa imajo logistične težave in neraznoliko gospodarstvo. Ta pristop se uporablja zlasti v sektorju za tekstil in oblačila. Oktobra 2003 je Komisija v svojem Sporočilu¹⁰ poudarila potrebo, da se preferenciali usmerijo v države, ki jih bodo najbolj potrebovale, ko se bo decembra 2004 končal sistem tekstilnih kvot (MFA).

6.3. Predlog preprostejšega in lažje dostopnega GSP

Potrebno je izpostaviti trud za poenostavitev. Ta poenostavitev je že bila uporabljena v sedanjem GSP in jo je potrebno poudariti. Poenostavitev je prav tako moč doseči z zmanjšanjem števila ureditev, ki jih je trenutno pet¹¹; na tem mestu je še posebej pomembna uvedba ene same ureditve namesto posebne ureditve za vzpodbujanje zaščite pravic delavcev, posebne ureditve za vzpodbujanje zaščite okolja in posebne ureditve za boj proti izdelavi in prometu s prepovedanimi drogami. GSP bo torej sestavljen iz treh ureditev namesto sedanjih petih: splošna ureditev, splošna ureditev v korist najmanj razvitih držav in ureditev za vzpodbujanje trajnostnega razvoja in upravljanja. Poenostavitev mora prav tako vsebovati umik tistih držav s seznama držav upravičenk, ki uživajo prednosti dostop do trga Skupnosti zaradi pristranskega sporazuma o prosti trgovini. Skupnost bo seveda poskrbela, da s tem ne bo nastala izguba za zadevne države, saj bodo morali biti vsi izdelki z ugodnostmi iz GSP predhodno določeni v zadevnem sporazumu. Na področju pravil o poreklu blaga se bo po odprtju razprave v Zeleni knjigi Komisije na temo "Prihodnost pravil o poreklu blaga v preferencialnih trgovinskih sporazumih"¹² potrebno tudi uradno potrditi. Uredbe GSP bodo morale začeti veljati čimprej, da bodo gospodarski subjekti lahko začeli načrtovati svoje dejavnosti.

6.4. Bolj pregledno in usmerjeno izvajanje stopnjevanja h glavnim upravičencem

Stopnjevanje se mora uporabljati za skupine izdelkov držav upravičenk, ki s svojo konkurenčnostjo na trgu Skupnosti ne potrebujejo več spodbujanja uvoza s strani GSP. Stopnjevanje ni kazen, je le znak, da je GSP izpolnil svojo nalogo, vsaj v teh državah in za zadevne proizvode. Stopnjevanje je torej tesno povezano s pojmom gospodarske konkurenčnosti držav upravičenk.

---

⁹ To je najugodnejša od vseh ureditev GSP. Nekaj 10.000 izdelkov (razen orožja) ima nično dajatev, brez izjeme za občutljive proizvode.

¹⁰ Sporočilo Komisije Svetu, Evropskemu parlamentu in Ekonomsko-socialnemu odboru o temi "Prihodnost sektorja za tekstil in oblačila v razširjeni Evropi". COM 2003(649) končna oblika z dne 29. oktobra 2003.

¹¹ *Osnovni GSP* (7000 občutljivih in neobčutljivih proizvodov), *sistem EBA* za najmanj razvite države, dva posebna sistema »*sociala*« in »*okolje*«, ki dodeljujejo dodatne preferencialne občutljivim izdelkom iz držav upravičenk (v sedanji GSP sta vključeni Moldavija in Šrilanka) in ureditev za vzpodbujanje boja proti proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami (*ureditev »droge«*), ki je primerljiv s sistemom EBA (12 držav upravičenk).

¹² COM 2003 (787), z dne 18. decembra 2003.

Stopnjevanje je spodbuda za države, v katerih se uporablja, da bi naredile več za raznovrstnost svojih gospodarstev. Za druge države upravičenke pa pomeni, da jim bo dodeljen večji delež ugodnosti iz GSP. To stopnjevanje mora prav tako odigrati pomembno vlogo pri urejanju trgovinskih tokov za izdelke iz tekstila in oblačila, saj bodo decembra 2004 ukinjene kvote iz dogovora o mednarodni trgovini s tekstilom.

Stopnjevanje se bo bistveno poenostavilo. Namesto sedanjih meril (delež preferencialnega uvoza, indeks razvoja in indeks izvozne specializacije) bo vzpostavljen enoten in preprost kriterij: delež trga Skupnosti, izražen kot delež preferencialnega uvoza. Odpravljena bo razdelitev na "sektorje" in pododelke, ustvarjene z edinim namenom stopnjevanja v GSP¹³. Skupine proizvodov bodo določene z označbo "sektorji" kombinirane nomenklature¹⁴. S svojim preprostim načinom delovanja bo ta sistem stopnjeval samo nekatere od velikih držav upravičenk¹⁵, in sicer samo tiste, ki so v povprečju konkurenčne za vse proizvode iz enega sektorja. Dejansko bodo napredovale le tiste države, ki so v povprečju konkurenčne za izdelke enega sektorja. Tako majhne države upravičenke, ki so konkurenčne le pri nekaterih izdelkih, ne bodo mogle v nobenem primeru napredovati le zaradi teh izdelkov.

6.5. Opredelitev nove spodbude za trajnostni razvoj in upravljanje

Kot je že bilo potrjeno, se določeno število držav v razvoju sooča s posebnimi problemi v okviru globalnega gospodarstva kot so težave v boju proti drogami, ali nezadostna razvejanost njihovih gospodarstev. V skladu s ciljem osredotočenja GSP na te države, ki jim to najbolj koristi, bi moral nov načrt GSP zagotoviti, da posebna spodbuda pozitivno ustreza posebnim razvojnim potrebam in sicer na način, ki je skladen s potrditveno klavzulo. Ti dodatni preferenciali bi morali biti na voljo za vse države v razvoju, ki so soočene z enakimi razvojnimi potrebami.

Obe posebni ureditvi spodbujanja zaščite osnovnih pravic delavcev in varstva okolja ("socialna" in "okoljska" klavzula) se v sedanji obliki bolj malo uporabljata. Nekatere države upravičenke niso želele izpostaviti strogosti ocenjevanja svoje socialne zakonodaje in zlasti ne njenega izvajanja. Zaradi dolgotrajnosti in relativne zapletenosti postopkov ocenjevanja je shema verjetno izgledala še manj privlačna. V resnici ima okoljska spodbuda zelo omejen pristop do varstva okolja, saj zadeva samo tropske gozdove. Odsotnost meril upravičenosti do posebne ureditve za boj proti proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami pa je kritiziral tudi prizivni organ.

Zato se zdi primerno razširiti koncept trajnostnega razvoja in upravljanja. Več mednarodnih konvencij in deklaracij je potrdilo obstoj povezave med razvojem in spoštovanjem človekovih pravic, socialnih pravic, pravic okolja in upravljanja. Nezmožnost spoštovanja teh temeljnih norm, ki so določene v različnih mednarodnih konvencijah, povzroča posebne težave za države v razvoju. Zato se zdi primerno

---

¹³ 7000 proizvodov, pokritih z GSP, je razdeljenih na 34 sektorjev.

¹⁴ Kombinirana nomenklatura je pododdelek Skupnosti mednarodne carinske nomenklature usklajenega sistema, ki ga je sprejela Svetovna carinska organizacija in se uporablja v 95 % mednarodne trgovine. Obe nomenklaturi sta razdeljeni na 21 sektorjev (na primer, v sektorju 11 so zbrani proizvodi iz proizvodnje tekstila in oblačil).

¹⁵ Manj kot deset od 178 držav in območij, pokritih z GSP.

pozitivno obravnavati te razvojne potrebe z dodelitvijo dodatnih preferencialov GSP tistim državam v razvoju, ki so sprejele ključne mednarodne konvencije s tega področja.

Nova spodbuda trajnostnega razvoja bo nadomestila predhodna vrednotenja, izvedena v okviru sedanjih spodbud, s sistemom, ki bo vzpodbujal ratificiranje in uporabo mednarodnih konvencij. Ureditev bo dodeljena upravičenkam, ki so sprejele mednarodne norme, nanašajoče se na trajnostni razvoj. To so temeljne konvencije s področja človekovih pravic (sporazumi o vzpodbujanju političnih, socialnih in ekonomskih pravic, sporazumi o preprečevanju mučenja in diskriminacije na osnovi rase in spola, ter sporazumi o vzpodbujanju zaščite žensk in otrok), pravic delavcev, kot tudi določene konvencije, ki se nanašajo na zaščito okolja (npr. konvencije namenjene preprečevanju prometa z ogroženimi vrstami in zaščiti ozonskega plašča), in različne konvencije, ki se nanašajo na boj proti proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami, kar očitno predstavlja pomembno prednostno nalogo na področju razvoja (glejte zgoraj).

Zadevne konvencije vsebujejo mehanizme za redno ocenjevanje njihovega izvajanja s strani ustreznih mednarodnih organov. Komisija bo upoštevala ocene ustreznih mednarodnih organov, preden bo sestavila seznam upravičenk do teh spodbud. Možne upravičenke bodo morale predložiti uradni zahtevek, ki bo vseboval bistvene podatke za upravičenost zahtevka. Kandidature bodo lahko predložene po sprejetju nove uredbe GSP s strani Sveta, da bodo države, ki bodo izpolnjevale nova objektivna merila, povezana z razvojnimi potrebami, lahko čimprej koristile te preferenciale. Uvedena bo klavzula o verodostojni in hitri ukinitvi. Pobudo zanjo so dale institucije (Komisija, države članice, Evropski parlament). Klavzula bo sprožila preiskavo s strani Komisije, ki bo lahko privedla do umika nove spodbujevalne sheme za države, ki ne bi spoštovale svojih obveznosti, sprejetih v okviru teh konvencij.

6.6. Izboljševanje pravil o poreklu blaga

Pravila o poreklu blaga, ki so pogoj za pridobitev preferencialov, so bila uvedena, ko so bile gospodarsko razmere in okoliščine proizvodnje drugačne kot danes. Po pred kratkim opravljeni študiji (zgoraj omenjena *Zelena knjiga*, točka 6.3) je postalo jasno, da sta potrebni sprememba tako oblike (poenostavitev) kot vsebine (prilagoditev meril o poreklu ali pravil o kumulaciji).

Priznana je bila nujnost prilagodljivosti. Vseeno pa mora biti izvedena tako, da spodbuja ne samo trgovino, temveč tudi razvoj. Eden od ciljev bo poenostavitev pridobitve porekla, da bi se s tem kar najboljše izboljšala uporaba preferencialov. Sistem se lahko izboljša z regionalno kumulacijo, ki s tem vzpodbuja regionalno sodelovanje med državami upravičenkami. Komisija¹⁶ je izpostavila pomen regionalne integracije, ki je za južne države predpogoj za boljše vključevanje v mednarodno trgovino. To sodelovanje je bilo vključeno v GSP pred dvema desetletjema, ko se je začel bolj regionaliziran pristop do razvoja z vzpostavitvijo regionalne kumulacije (ASEAN, Andska in Srednja Amerika, SAARC). Proučena bo

---

¹⁶ Sporočilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu »Trgovina in razvoj: pomagati državam v razvoju, da bi uživale koristi trgovine«. COM (2002) 513 končna oblika z dne 18. septembra 2002.

možnost medregionalne kumulacije na osnovi predstavljenih zahtev različnih regionalnih skupin. Pod temi pogoji se lahko olajševanje kumulacije predvidi skozi primeren ponovni pregled pogojev, ki se sedaj zahtevajo.

6.7. Ponovna vzpostavitev instrumentov za začasni umik, zaščitnih ukrepov in ukrepov za boj proti goljufijam

Nov GSP bo zahvaljujoč stopnjevanju, usmerjenemu na najbolj konkurenčne države upravičenke, največjemu delu teh držav in brez drugih omejitev razen pravil posebnih GSP, omogočal ugodnosti dostopa do preferencialov. Ukrep začasnega umika GSP in zaščitna klavzula morata biti na novo opredeljena z namenom upoštevanja novih dejstev. Čeprav bodo ti ukrepi v uporabi samo v izjemnih okoliščinah, bosta poenostavitev in večja prilagodljivost uporabe še posebno v primeru neloyalne trgovine povečali kredibilnost tega sistema.

Na splošno ukrepi za boj proti goljufijam in ukrepi za zaščito finančnih instrumentov Skupnosti v okviru GSP, uživajo visoko stopnjo tehnične kredibilnosti. Komisija jih želi obdržati na tej ravni, vendar ocenjuje, da bo njihova dejanska učinkovitost odvisna od obstoja močne politične volje Komisije in držav članic, zadolženih za vodenje GSP, ki jih bodo morale odločno uporabljati v primerih, ko bo to očitno upravičeno.

Države upravičenke so prav tako zadolžene za takšno vodenje GSP, ki je v skupnem in s tem tudi v njihovem interesu. Potrebno je vzpostaviti učinkovito in primerno upravljalsko strukturo, ki bo zagotavljala veljavnost dokumentov o poreklu, ko bodo le-ti pripravljene in izstavljeni.

7. ZAKLJUČEK

Komisija bo predlagala osnutke večletnih uredb za doseg ciljev, opisanih v tem sporočilu. Naredila bo vse potrebno za predstavitev predlogov v rokih, da bodo imele države upravičenke in gospodarski subjekti čas za organiziranje trgovinskih tokov. Ta ukrep bo poleg letne stabilnosti (le-ta označuje konec stopnjevanja za tekoče leto) v bistvu utrdil GSP in hkrati povečal njegovo privlačnost.

Nov GSP bo trajal deset let - do leta 2015. V skladu s preteklimi izkušnjami se bo redno izvajalo podrobno vrednotenje GSP, po možnosti vsaka tri leta kot velja sedaj, in iz tega izpeljane nujne izboljšave (npr. v skladu z izidi večstranskih pogajanj kot o agendi iz Dohe).

Zato bo Svetu, Evropskemu parlamentu in Evropskemu ekonomskemu in socialnemu odboru jeseni 2004 predstavljena nova uredba GSP, ki se bo morala uporabljati tri leta in bo začela veljati prvega januarja 2006.